

Inhoud

Woord vooraf	9
1. Het boekje is een geschenk van de HEERE (4:22b)	13
2. De HEERE trekt door de geslachten heen (4:18-22)	17
3. Honger in het land (1:1, 2)	22
4. De dood in huis (1:2b, 3)	28
5. Alles kwijt (1:3b-5)	32
6. Een goed bericht in een ver land (1:6)	40
7. Naomi keert terug naar huis (1:6-10)	47
8. Orpa keert terug naar huis (1:11-14a)	56
9. Ruth keert terug naar huis (1:14b-17)	66
10. De onberouwelijke keus van het geloof (1:16, 17)	74
11. Blijde herkenning en bittere ontlasting (1:18-21)	83
12. Ruth komt thuis en wordt samen met Naomi bemoedigd (1:22)	94

13. De wet op het losserschap is een geheim van Jahwe (2:1) ...	101
14. Aan Gods hand geleid (2:2, 3)	107
15. Boaz' geloof heiligt zijn dagelijkse leven (2:4).....	117
16. De voorman geeft een goed getuigenis (2:5-7)	123
17. De eerste ontmoeting met Boaz (2:8)	130
18. Christus' eigen Woord (2:8, 9)	137
19. Ruth buigt als een rechteloze (2:10)	144
20. Boaz herkent bij Ruth Gods handelen (2:11).....	150
21. Boaz raakt de kern (2:12).....	158
22. Ruth zegt in verwondering amen (2:13)	166
23. Ruth krijgt een plek tussen Boaz' personeel (2:14)	172
24. Milde handen (2:15, 16)	179
25. Wat een buit! (2:17, 18)	185
26. Naomi wordt opgewekt uit de dood (2:19, 20a)	192
27. Die Boaz is nota bene familie van ons! (2:20b)	203
28. De HEERE is Zelf de Losser (2:20b).....	209

29. Nu wordt er nog meer duidelijk voor Ruth (2:21)	216
30. Een fijnzinnige correctie en het einde van een gouden tijd (2:22, 23)	224
31. Naomi heeft een wonderlijk plan voor Ruth (3:1).....	231
32. Naomi gaat evangelisch om met Gods wet (3:2a)	238
33. Seks op de dorsvloer? (3:1-3a)	246
34. Ruth naar Boaz en jij naar Jezus! (3b-5)	254
35. Wat een spanning! (3:6-8)	263
36. Een prachtig antwoord in de nacht (3:9).....	272
37. Boaz reageert hartelijk, wijs en geestelijk (3:10)	279
38. Boaz doet een geweldige toezegging (3:11a)	287
39. Je bent een deugdelijke vrouw (3:11b)	294
40. Een kink in de kabel? (3:12).....	301
41. Geen duistere zaak (3:13)	309
42. Met een concreet bemoedigend teken naar huis (3:14, 15)..	316
43. Ruth doet verslag aan Naomi (3:16, 17)	323
44. Naomi geeft moederlijk geestelijk onderwijs (3:18)	329

45. Boaz ziet meneer Zus en Zo in de poort langskomen (4:1) .	338
46. In Boaz leeft het rechtsgevoel van Christus (4:2)	344
47. Berekening of misrekening? (4:3-6a)	350
48. De nadere lossen verdwijnt (4:6b-8)	362
49. Boaz lost het land en neemt Ruth tot vrouw (4:9, 10)	368
50. Rachel en Lea (4:11a)	376
51. De zegen raakt heel Israël (4:11b)	382
52. Een vreemd liedje op je bruiloft! (4:12)	389
53. Boaz brengt Ruth in zijn huis (4:13a)	401
54. De HEERE laat Ruth moeder worden (4:13b)	407
55. Ruth laat Naomi moeder worden (4:14)	413
56. Het loflied van de vrouwen van Bethlehem (4:15)	421
57. Naomi neemt de kleine jongen aan (4:16)	428
58. De vrouwen noemen hem Obed (4:17)	433
59. De betekenis van het geslachtsregister (4:17b, 18a)	441
60. De namen van het geslachtsregister (4:18b-22)	446

Woord vooraf

Woord vooraf

Het boekje Ruth is een juweeltje, zowel inhoudelijk als literair. In dit boek ga ik uit van de tekst zoals de Heilige Geest Die ons heeft gegeven. De auteur heeft het geschreven met een bepaald doel dat aan het einde duidelijk wordt, namelijk als de naam van David valt. De schrijver leeft dus in de tijd van David. Hij wil, aangespoord door de Heilige Geest, laten zien dat David uit een edel voorgeslacht komt en dat de HEERE Zelf alles geleid heeft naar zijn komst. David heeft niet met list de troon aan Saul ontfutseld, maar is door de HEERE op de troon gezet.

Zo maken we kennis met een familie in Israël in de tijd van de richten. We krijgen allerlei praktische lessen voor het gewone leven. En daar gaat het om: het leven van iedere dag mag en moet een leven met de HEERE zijn. Ik heb mij met name gericht op jongeren. Als het voor hen helder is, dan is het dat ook voor ouderen. Je kunt dit boek gebruiken als leidraad voor je stille tijd. Door de toegevoegde gespreksvragen kan het eveneens goed dienen voor een bijbelkring, vrouwen- of mannenvereniging of voor jongerenkringen.

De lijnen leren doortrekken

Tegelijk heb ik nog een groep op het oog met dit boekje, namelijk studenten in de theologie en predikanten (vandaar ook in voetnoten

verwijzingen naar de Hebreeuwse tekst die ook voor het geïnteresseerde gemeentelid interessant zijn). Voor hen kan dit boek functioneren als een ‘homiletische vingeroefening’. Het boek is een antwoord op de vraag die theologiestudenten mij steeds weer stellen tijdens de colleges Homiletiek (predikkunde): hoe moet ik nu stoffen uit het Oude Testament toepassen op het heden? Hoe moet ik de lijnen uit het Oude Testament doortrekken naar Christus? Ik ben het boekje Ruth gaan behandelen om het als het ware voor te doen.

We moeten geen toepassing gaan bedenken: bij de uitleg moet de tekst zichzelf gaan toepassen. Hoe dat gaat? Allereerst door de vraag te stellen en te beantwoorden: wat staat er en wat betekent het? Wat heeft de Heilige Geest de mensen toen en daar met deze tekst willen zeggen? Wij moeten de tekst volledig ‘uitluisteren’. Vervolgens moet de vraag gesteld worden wat de Heilige Geest ons hier en nu met de tekst te zeggen heeft. Die vraag is legitiem, want de Heilige Geest heeft dit boekje laten opnemen in de canon van de Heilige Schrift voor alle tijden.

Niet ‘geestelijk’ fantaseren

Aan studenten probeer ik duidelijk te maken dat wij niet moeten denken dat wij het Woord van de Geest geestelijk moeten maken. Gods Woord is geestelijk. In dit boek ga ik dan ook uit van wat de Heilige Geest Zelf heeft laten neerschrijven.

Je zult merken dat de inhoud verrassend is. Heel anders dan je misschien in preken over het boekje Ruth gehoord hebt, omdat de prediker de inhoud ging ‘vergeestelijken’. Sinds de Afscheiding is er een stroming ontstaan in de uitleg van het boekje Ruth die het ging zien en bepreken als een model voor een bekeringsgeschiedenis. Er werd zodanig over gepreekt dat Ruth, als ze in de kerk zou zitten, de conclusie zou trekken dat er nog iemand geweest moet zijn die uit Moab gekomen is, maar die heel andere dingen heeft meegemaakt. Een andere vrouw die een bekeringsweg gegaan is, waar de echte Ruth niet zoveel van weet. De echte Ruth zou wellicht zelfs moedeloos de

kerk uitgaan omdat als je dat allemaal meegemaakt moet hebben, het met haar niets is. Er zijn de meest wonderlijke dingen over Ruth verteld. Ik denk aan de predikant die zei dat de onberouwelijke keuze van Ruth nog geen zaligmakende geloofskeuze was, want ze kende Boaz oftewel Christus nog niet.

Het boekje Ruth is vaak vergeestelijkt en uit de werkelijke historische context weggehaald. Eigenlijk gebeurt er hetzelfde als met moderne uitleggers. De letterlijke tekst hoeft niet echt gebeurd te zijn, de geestelijke boodschap die wij erin zien kan toch waar zijn. Op deze wijze kan ieder echter het zijne invullen, de een nog mooier dan de ander. Zo raken we het Woord kwijt. Ik hoop dat de bestudering van het boekje Ruth je laat zien dat de door de Geest bedoelde betekenis vol onderwijs, troost en vermaning is.

Ten slotte wijs ik erop dat ik vooral de naam HEERE gebruik. Deze naam in het Oude Testament bevat voor mij de openbaring van de drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest en dat in Hun *chèsèd*, Hun verbondstrouw, Hun vriendelijkheid en goedertierenheid. Deze Naam is mij lief en stond ook op het geboortekaartje van al onze acht kinderen.

Opricht

Dit boekje dragen wij op aan mijn dochters in de ruime zin van het woord, dus inclusief schoon- en kleindochters, met de bede dat zij met Ruth de HEERE liefhebben boven alles en zo van betekenis mogen zijn voor heel Israël, dat wil zeggen dat zij van betekenis mogen zijn voor de kerk van Jezus Christus tot voorbij hun eigen leven. Hierbij vergeten wij onze kleindochter Suzane niet die in november 2010 vanuit de moederschoot werd opgenomen in heerlijkheid om eeuwig een kroon te dragen van het fijnste goud (Ps. 21:3 ber.).

Bij dochters denk ik ook aan die vrouwen die ik vanuit de onkerkelijkheid tot Christus mocht leiden en bij wie ik als geestelijke dochters dezelfde ontvankelijkheid en ook volharding mocht ontdekken als bij Ruth.

Preekstoel

In mijn eerste gemeente Goedereede heb ik het boekje per hoofdstuk bepreekt. In mijn tweede gemeente Zeist (Centrumwijk, nu wijkgemeente Pniël) heb ik er bijbellezingen over gehouden. In mijn vierde gemeente Apeldoorn ben ik het boekje woord voor woord opnieuw gaan bestuderen. Alle gemeenten dank ik voor hun inspirerende wijze van luisteren, reageren en stimuleren.

Ten slotte dank ik mijn lieve vrouw voor haar aansporen en meelesen.

Apeldoorn/Brouwershaven

januari 2013

1

Het boekje is een geschenk van de HEERE

Ruth 4:22b

STATENVERTALING

(...) en Isaï gewon David.

HERZIENE STATENVERTALING

(...) en Isaï verwekte David.

Geen ander boekje

Het werk van de Heilige Geest is veelkleurig. Dat zien we ook in de Heilige Schrift. Na de bijbelboeken Genesis tot en met Richteren komt het boekje Ruth. Dit is weer heel anders dan de vijf boeken van Mozes, Jozua en Richteren. Hier wordt een kleine familieroman voor ons opengeslagen, die ons het leven schildert van een gezin in de tijd van de richters. We worden meegenomen in het verdriet en in de vreugde van dat gezin. Het leest als een roman. Toch is dit boekje geen roman. Ook in dit bijbelboek gaat het om de heilsopenbaring van de levende God. Het gaat niet zozeer om de mensen die we erin tegenkomen als wel om de God van die mensen. Het gaat uiteindelijk om de God van Israël en Zijn genadig handelen.

Zo moeten we het leren lezen. Het boekje is immers ook gebruikt om er allerlei geestelijke situaties in te lezen. Om te laten zien hoe God wel met een mens bezig is, maar die mens nog niet door Christus

getrouwd is. Dan ligt het gevaar van vergeestelijken op de loer. De zes maten gerst die Ruth mee naar huis krijgt voor Naomi zouden voor Naomi de volle zekerheid van het geloof betekenen. Verder zouden we in het leven van Ruth zien dat een mens eerst met een andere lossers in aanraking moet komen. Die lossers zou de wet zijn. De wet heeft het eerste recht, maar de wet kan niet lossen. Gelukkig ziet deze ervan af en dan kan Boaz, oftewel Christus, komen. En Deze haalt er tien oudsten uit Bethlehem bij, die staan voor de tien geboden.

Deze manier van uitleggen is stichtelijk, maar als we deze dingen erachter moeten lezen, verbaast het mij dat de Heilige Geest Zelf deze dingen niet gezegd heeft. Vergeestelijken is eigenlijk levensgevaarlijk. Daardoor gaan we een betekenis achter de betekenis zoeken en op deze wijze verdampt de werkelijke betekenis die de auteur door de Heilige Geest bedoeld heeft. Die verdampt zozeer dat Ruth, als ze in de kerk zou zitten, niet door zou hebben dat het om haar gaat. Want ze zit dan, met eerbied gezegd, ineens in een ander verhaal. Ze zou nog denken dat het met haar niet goed zit, omdat zij dit allemaal niet beleefd heeft. Er ligt een ander boekje Ruth op de preekstoel dan het boekje dat de Geest aan Israël en de kerk schonk.

Het boekje Ruth

Wat wil de Heilige Geest dan met dit boekje zeggen? Dat de HEERE regeert, zelfs in de donkere tijd van de richters, en dat Hij Zijn welbehagen volvoert. Het boek begint met Elimelech. Die naam betekent 'mijn God is Koning'.¹ Aanvankelijk schijnt daar niets van te zien te zijn. Je zou je zelfs af kunnen vragen waar God in dit boekje is. Zijn leiding wordt niet expliciet benoemd, maar het boekje is er vol van. En dat blijkt glorieus helemaal aan het einde van het boekje, in 4:22: 'en Isaï gewon David.' De HEERE zorgt voor de koning, voor de man naar Zijn hart. Zo zorgt God voor Zijn volk. Dat is de geweldige boodschap.

Israël heeft dit ook opgepikt. Weet je dat het boekje Ruth behoort tot de vijf feestrollen van Israël? Voor elk van de feesten of gedenkdagen

heeft Israël een speciaal bijbelboek: Hooglied voor Pasen, Esther voor het Purimfeest, Klaagliederen voor de gedenkdag van de val van de tempel en de verwoesting van Jeruzalem, het boek Prediker voor het Loofhuttenfeest en Ruth voor het Pinksterfeest.

‘Pinksteren’ is een Grieks woord. De Bijbel spreekt over het feest der weken. Het wekenfeest is het oogstfeest. De priester bewoog dan de broden van de eerstelingen van de oogst voor het aangezicht van de HEERE. Met dit feest ging men graag naar de tempel.

Toen de tempel verwoest werd, kon het feest der weken niet langer naar de eis van Gods wet gevierd worden. De geestelijke leiders lieten toen hun oog vallen op dit kleine boekje. Ze herkenden in Naomi hun eigen volk en in de omzwervingen van Naomi hun eigen diaspora, hun verstrooiing onder de volkeren. Zij zagen in de eenzaamheid en de leegheid van Naomi de eenzaamheid van het Joodse volk, maar ze merkten ook de trouw van de God van het verbond op. De lossen aan het einde verkondigt de Jood uitzicht in de uitzichtloosheid. En zo bevat het boekje veel troost. Troost als we in onze ellende leren denken vanuit Gods trouw en barmhartigheid. Het Hebreeuwse woord *chèsèd*² is het sleutel- en kernwoord van dit boekje.

Niemand weet trouwens wie dit boekje geschreven heeft, maar er is noch bij de Joden, noch bij de christenen ook maar enige discussie geweest of het tot de canon behoort. Het heeft zichzelf door de Heilige Geest gezag verschaft. Het bevat zo’n geweldige boodschap!

Naomi als hoofdfiguur

Nu nog iets over de naam. Er zijn twee bijbelboeken naar een vrouw genoemd: Ruth en Esther. Het boekje Ruth had naar mijn mening eigenlijk ‘Naomi’ moeten heten. Niet Ruth, maar Naomi is de belangrijkste figuur in dit boekje. Dat wordt op bijzondere wijze aangegeven

1 Hebr.: Eli = mijn God; mèlèk = koning.

2 Hebr.: *hesed/chèsèd*. Dit bijbelse sleutelwoord bevat loyaliteit, betrouwbaarheid, vriendelijkheid, barmhartigheid, medeleven en mededogen. *Chèsèd* is de loyaliteit die een verbond bevestigt en onderhoudt.

aan het begin en bevestigd aan het einde. Ga maar eens mee naar het begin. Hoe wordt Naomi aangeduid in 1:2? ‘De naam van deze man was Elimelech, de naam van zijn vrouw Naomi’ (HSV). Naomi is hier dus geheel naar bijbelse gewoonte ‘de vrouw van’. Maar welke ommekeer vindt er plaats in vers 3? ‘En Elimelech, de man van Naomi stierf.’ Proefje het? Hier wordt Elimelech ‘de man van’. Naomi wordt hoofdfiguur. En wat is aan het einde van het boekje Gods oplossing? Wat zingen de vrouwen als Obed geboren is? Blader maar naar 4:14a: ‘Toen zeiden de vrouwen tot Naomi: Geloofd zij de HEERE, Die niet heeft nagelaten u heden een lossere te geven.’ En wat zeggen de buurvrouwen in vers 17? Niet dat Elimelech een erfgenaam heeft gekregen en ook niet Machlon, maar: ‘Aan Naomi is een zoon geboren.’

De lijn van het boekje is eigenlijk dat Naomi vol is weggegaan naar Moab om daar te leven, maar leeggeschud en getekend door de dood is teruggekeerd. Die dood wordt aan het einde overwonnen door het leven van Obed, en de leegheid wordt vervuld met een zoon. Deze uitredding van de HEERE leidt twee generaties later naar David. Zo bevestigt dit boekje dat de HEERE regeert over alle dingen en dat Hij dat doet door de schijnbaar gewone loop van het leven heen. Het boekje waarin de dingen niet expliciet gezegd worden (er wordt bijvoorbeeld niet vermeld dat de HEERE niet wil dat ze wegtrekken naar Moab), blijkt nochtans vol te zijn van het regeren en reageren van de HEERE, juist in de gewone dingen. Zo is het van meet af: mijn God is Koning.

Vragen

1. Ben je het ermee eens dat we het boekje Ruth moeten lezen zoals de Heilige Geest het ons gegeven heeft? Wat is volgens jou de boodschap van dit boekje?
2. Want vind jij van het vergeestelijken van een bijbeltekst? Wat is volgens jou het verschil tussen bevindelijk preken en de bevinding preken?